

Перспективним напрямом дослідження є окреслення шляхів впровадження фольклористичного аналізу художнього тексту.

Література:

1. Костенко Л. Навчальний посібник-хрестоматія / Ідея, упорядкування, інтерпретація творів Григорія Ключека. – Кіровоград: Степова Еллада, 1999. – 320 с.
2. Лещенко М. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. – 2-е вид., доп. – К., 1996. – 192 с.
3. Путилов Б.Н. Фольклор и народная культура. – СПб., 2003. – 464 с.
4. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посіб. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
5. Семенов О. Український фольклор: Навч. посіб. – Глухів: РВВГДП, 2004. – 255 с.
6. Шутенко Ю.М. Фольклорна традиція та авторське «Я»: поезія Василя Голобородька: Монографія. – К.: Наук. думка, 2007. – 356 с.

В статье обосновывается мысль о том, что одной из основных тенденций современного фольклористического образования есть формирование у будущего фольклориста-исследователя умений, навыков научно-методологического анализа фольклорного и фольклоризированного авторского текстов. Рассматриваются способы анализа явления взаимодействия фольклора и литературы в содержании подготовки фольклориста-исследователя сквозь призму структурно-смыслового и семиотического подходов.

In the article is grounded idea that to one their basic tendencies of modern fol'kloristicheskogo education there is forming for a future specialist-researcher in folk-lore of abilities, skills of scientifically-methodological analysis folk-lore and fol'klorizirovannogo author texts. The methods of analysis of the phenomenon of co-operation of folk-lore and literature are examined in maintenance of preparation of specialist-researcher in folk-lore through the prism of structurally-semantic and semiotics approaches.

УДК 378.147:51

А.Л. Воєвода
м. Вінниця, Україна

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЛІНІЙНОЇ АЛГЕБРИ

Постановка проблеми. Модернізація освіти нерозривно пов'язана з розвитком усього суспільства, що відбувається нині небаченими раніше темпами. Актуальності не втрачають питання про якість освіти, рівень компетентності випускників, їхні вміння пристосовуватись до змінених умов праці. Технічний розвиток значно збагатив арсенал засобів навчання, розширив їх можливості, а тому з'явилась необхідність розглядати навчання, як процес, що дозволяє говорити про педагогічну технологію. Звернення до технології обумовлюється і тим, що традиційні методи і форми навчання вже не можуть повністю відповідати сучасним вимогам до організації навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових пошуках вітчизняні і зарубіжні науковці звертаються до проблематики педагогічної технології: Н. Абашкіна, В. Безпалько, І. Волков, О. Гон, С. Гончаренко, Р. Гуревич, Б. Лихачов, І. Лернер, М. Кларін, О. Падалка, В. Паламарчук, Г. Селевко, М. Чошанов, В. Юдін та ін.

Узалежності від того, як автори представляють структуру і компоненти навчального процесу, поняття «педагогічна технологія» трактується так:

- проектування процесу формування особистості учня (В. Безпалько);
- підхід до опису педагогічного процесу (В. Юдін);
- педагогічна техніка (В. Гон);
- модель навчання (раніше називалася методикою навчання) (Л. Занков, А. Скорняк);
- методи, прийоми, засоби навчання (В. Паламарчук);

- процесуальна частина дидактичної системи (М. Чошанов);
- системний метод (С. Гончаренко, Н. Абашкіна);
- спосіб організації навчального процесу (І. Лернер, М. Кларін).

Уі ці підходи об'єднує спільна спрямованість ефективності навчального процесу, що гарантує досягнення запланованого результату.

Проте, будь-яка технологія, як стверджує Г. Ксензова [3], не враховує безпосередньо особистості, яка бере участь у технологічному процесі. Сучасна система вищої освіти повинна бути зорієнтована на особистісний підхід в навчанні. Ми акцентуємо увагу на створенні технології активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення лінійної алгебри, спрямовану на розвиток інтелектуальних і творчих здібностей студентів.

Мета даної статті – охарактеризувати основні компоненти ТАПД (технології активізації пізнавальної діяльності) майбутніх учителів математики, з урахуванням ідей оновлення навчально-виховного процесу у педагогічних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Випускник педагогічного ВНЗ має бути підготовлений до реалізації різних функцій вчителя в сучасному суспільстві, до успішного включення в усі види педагогічної діяльності. Специфіка підготовки до педагогічної діяльності полягає в тому, що студент одразу після закінчення навчання має стати самостійним організатором навчально-виховного процесу і повинен виконувати усі функції вчителя.

Характеризуючи ТАПД майбутніх учителів математики у процесі вивчення лінійної алгебри виділяємо її цільові орієнтації, концептуальну частину, змістову частину, процесуальні характеристики, програмно-методичне забезпечення, класифікаційні параметри.

До цільових орієнтацій ТАПД відносимо:

- розвиток пізнавальних інтересів;
- забезпечення активності студентів у навчальному процесі;
- досягнення цілісності математичних знань;
- формування фахової компетентності;

Серед концептуальних положень ТАПД відзначимо таке:

– Технологія активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів припускає, що її особливістю є спрямованість на формування фахової компетентності майбутніх учителів математики, їх саморозвиток та самовдосконалення в процесі майбутньої професійної діяльності.

– Організацію навчального процесу на основі технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів ми представляємо як забезпечення їх освітньої підготовки в умовах розвитку нових пізнавальних цінностей, збагачення досвіду самостійного пошуку нових знань і використання їх в умовах творчості у майбутній професійній діяльності.

– Під час орієнтування навчання на застосування технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів слід враховувати, що схильність студентів до виявлення активності в значній мірі індивідуальна. Вона виявляється у розвитку їх пізнавальних інтересів, аналітичних здібностей, змісту і обсягу знань, спостережливості, гнучкості мислення.

Зазначимо, що застосування ТАПД потребує:

- 1) глибокого вивчення особистісних можливостей студентів;
- 2) діагностики реального рівня математичних знань набутих у школі;
- 3) розвиненості прийомів розумової діяльності;
- 4) визначення рівня мотивації навчання.

Під особистісними можливостями студента розуміємо рівень розвитку інтелекту, тип темпераменту, сформованість та розвиненість прийомів самостійної роботи, вміння працювати з підручниками, з навчальною та науковою літературою.

Серед зручних прийомів визначення особистісних можливостей студента відзначимо тести, анкетування, бесіди.

Дослідження особистісних можливостей студентів першого курсу діагностика реального рівня математичних знань набутих у школі, розвиненості прийомів розумової діяльності дозволили нам умовно диференціювати студентів на п'ять груп:

Група А. Студенти, які показали високий коефіцієнт інтелектуального розвитку 125-160, високий рівень сформованості і розвиненості прийомів самостійної роботи та вміння працювати з навчальною та науковою літературою, високий рівень сформованості вмінь та навичок, необхідних для вивчення курсу лінійної алгебри, високу розвиненість прийомів розумової діяльності.

Група Б. Студенти, які показали високий та середній коефіцієнт інтелектуального розвитку, який наближається до високого, середній рівень сформованості і розвиненості прийомів самостійної роботи та вміння працювати з навчальною та науковою літературою, достатній або середній рівень сформованості вмінь та навичок з шкільного курсу математики.

Група В. Студенти, які показали середній коефіцієнт інтелектуального розвитку 100-120, достатній або середній рівень сформованості і розвиненості прийомів самостійної роботи та вміння працювати з навчальною та науковою літературою, середній рівень сформованості вмінь та навичок з шкільного курсу математики.

Група Г. Студенти, які показали низький коефіцієнт інтелектуального розвитку, тобто 20-100, низький рівень сформованості і розвиненості прийомів самостійної роботи та вміння працювати з навчальною та науковою літературою, обов'язковий або початковий рівні сформованості вмінь та навичок з шкільного курсу математики.

Група Д. Студенти, в процесі дослідження щодо яких виявили значні відмінності у показниках інтелектуального розвитку, сформованості вмінь та навичок з шкільного курсу математики, сформованості і розвиненості прийомів самостійної роботи та вміння працювати з навчальною літературою, рівня розвитку прийомів розумової діяльності.

За результатами нашого дослідження студентів групи А виявилось 10%, групи Б – 26%, групи В – 44%, групи Г – 13%, групи Д – 7%.

Для розробки і впровадження ТАПД студентів визначені показники мають суттєве значення. Для вказаних груп студентів ми виділяємо такі організаційні форми, методи, засоби та прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності, які створювали б оптимальні умови для глибокого засвоєння і розуміння начального матеріалу, сприяли б самоконтролю і самовдосконаленню студентів у навчанні лінійної алгебри.

Результати діагностики вносимо в індивідуальну карту студента.

Таким чином, розробка ТАПД студентів здійснювалася на основі проведеного глибокого вивчення особистості студента.

ТАПД передбачає застосування системи різних типів лекцій, зокрема вступних, інформаційних, проблемних, лекцій-конференцій, лекцій із застосуванням зворотного зв'язку (інтерактивні лекції) та ін., кожна з яких виконує певну роль на конкретних етапах навчання.

Планування системи практичних занять в умовах ТАПД передбачає визначення методів, форм і засобів навчання, які сприятимуть активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у навчальному процесі. Суттєвого значення в організації роботи на практичному занятті, в умовах ТАПД надаємо створенню системи завдань з кожної теми, з урахуванням потреб диференціації навчання. З кожної конкретної теми вважаємо за потрібне вибудувати систему задач, в якій будемо виділяти навчально-пізнавальні задачі, навчально-пошукові задачі, професійно-практичні задачі.

Навчально-пізнавальні задачі зорієнтовані на зону актуального розвитку студента. Їх студент здатний виконувати без допомоги викладача, якщо зміст завдань відповідає рівню засвоєних знань. Для їх розв'язування студенту достатньо володіти базовими знаннями і поняттями, які передбачені навчальними програмами.

Навчально-пізнавальні завдання диференціюємо на п'ять рівнів: Е (початковий рівень), Д (обов'язковий рівень), С (середній рівень), В (достатній рівень), А (високий рівень). На початкових етапах вивчення курсу лінійної алгебри, на практичних заняттях, відповідно до

виділених нами груп студентів завдання початкового рівня пропонуємо розв'язувати студентам групи Г, завдання обов'язкового рівня - студентам групи Д, завдання середнього рівня - студентам групи В, завдання достатнього рівня - студентам групи Б, завдання високого рівня - студентам групи А. Якщо студент виконав правильно всі завдання свого рівня, він може переходити до виконання завдань наступного рівня. Поступово викладач перестає вказувати студентам рівень навчально-пізнавальних завдань, пропонуючи студентам самим обирати рівень складності поставлених завдань. Такий підхід сприяє встановленню довірливіших стосунків між викладачем і студентами, здійснює позитивний вплив на особистість студента, дозволяє йому самому бути повноправним учасником навчального процесу, регулюючи свою навчально-пізнавальну діяльність.

У межах ТАПД теоретичну підготовку студентів до заняття можна проводити таким чином: поставити завдання опрацювати теоретичний матеріал і підготувати питання, за допомогою яких можна провести актуалізацію знань з теми. Однією із професійних компетенцій майбутнього вчителя є вміння формулювати запитання, визначити місце і роль запитання у роботі з навчальним матеріалом. Запропонована форма діяльності студентів на практичному занятті створює умови для розвитку вказаного вміння майбутнього учителя. З іншого боку подібний вид пізнавальної діяльності ставить студента в умови, в яких він краще аналізує навчальний матеріал, глибше його усвідомлює, вчиться виділяти головне, тобто, краще формуються знання відповідного матеріалу лінійної алгебри.

Наприклад, важливо практикувати, щоб іноді весь етап актуалізації знань з теми здійснювався безпосередньо на основі підготовлених запитань студентів.

Вимоги до запитань: 1) зміст питання має відповідати змісту навчального матеріалу, що вивчається; 2) формулювання питань повинні бути чіткими, зрозумілими; 3) той, хто ставить запитання повинен сам знати на нього відповідь.

Важливу роль у розвитку пізнавальної активності відіграють завдання з інформаційною недостатністю, або надлишком даних. На практичному занятті подібні завдання створюють умови для розвитку таких фахових компетенцій, як вміння виділяти головне і другорядне в задачах, формулювати математичні означення та правила, навички цілеспрямованого пошуку розв'язання задач.

Завдання з інформаційною недостатністю та надлишком даних сприяють більш продуктивній розумовій діяльності, розвитку критичності мислення, формування знань матеріалу лінійної алгебри.

Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах ТАПД передбачає використання результатів проведеної діагностики з виділення типологічних груп.

Для студентів кожної групи нами розроблена карта організації позааудиторної самостійної роботи.

Наприклад, для студентів групи А, карта містить таку інформацію:

Назва теми, яка має бути опрацьована самостійно;

Перелік основних понять даної теми;

Список основної та додаткової літератури, яку можна використовувати самостійно в процесі вивчення теми;

Перелік навчально-пізнавальних задач, виконання яких допоможе досконаліше і глибше вивчити тему (завдання даються у значній кількості, студенти вибирають деякі з них);

Перелік навчально-дослідних задач з даної теми, виконання яких вимагає від студентів творчого застосування одержаних знань;

Перелік професійно-практичних задач з даної теми.

Після виконання кожної серії задач пропонуємо студентам відповісти на запитання:

1) Які вміння розвиваються в процесі розв'язування тих чи інших задач?

2) Які навички формуються під час виконання поставлених завдань?

3) Як ви зможете застосувати набуті знання у вашій майбутній професійній діяльності?

Висновки. В умовах застосування ТАПД студентів навчання алгебри значною мірою ініціюється самим студентом, який виступає організатором своєї навчальної діяльності.

Тобто, відбувається переміщення акцентів з процесу викладання на процес учіння майбутніх фахівців, їх активності у навчанні.

На нашу думку, створення і застосування ТАПД студентів у процесі вивчення лінійної алгебри може забезпечити реалізацію принципів активного навчання, сприяє поглибленому розумінню студентами навчального матеріалу та формуванню свідомого ставлення до навчання.

Організація навчального процесу на основі ТАПД студентів сприяє забезпеченню високого рівня фахової підготовки майбутніх учителів математики в умовах розвитку нових пізнавальних цінностей.

Література:

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 302 с.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Выща шк., 1991. – 204с.
3. Вергасов В. М. Активизация познавательной деятельности студентов в высшей школе. – К.: Вища шк., 1985. – 176с.
4. Ксензова Г.Ю. Перспективные школьные технологии: Учеб.-метод. пособие. – М., 2000. – 224с.
5. Пидкасистый П. И., Фридман Л. М., Гарунов М.Г. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. – М.:, 1999. – 398с.

В статье охарактеризованы основные компоненты технологии активизации познавательной деятельности студентов, в частности будущих учителей математики, с учётом идей обновления учебно-воспитательного процесса в педагогических вузах.

Определены необходимые условия проектирования ТАПД студентов в процессе специальной подготовки.

The conditions, which should be taken into consideration while elaboration technology cognitive activity of forming and development of student's, are defined in this article.

The Main components of technology cognitive activity of development of student's in particular future teachers of Mathematics taking into account the ideas of renewal of teaching and educational process in pedagogical high educational institutions are described in this article.